

Волошина О.В., заступник начальника відділу кадрового забезпечення – начальник відділення психологічного забезпечення Національної академії внутрішніх справ, кандидат психологічних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ З СІМ'ЄЮ ПРАЦІВНИКА ОВС, ЯКИЙ ЗАЗНАВ ПСИХОТРАВМИ

Майже всі працівники ОВС, що виконували свої службові обов'язки з підвищеним ризиком для життя, мають ті чи інші ознаки порушення адаптації, у зв'язку з чим потребують подальшої психологічної реабілітації. Запорука її успіху полягає в злагодженій взаємодії та співпраці керівництва ОВС, представників підрозділів кадрового забезпечення, фахівців психологічної служби, ЦПП та ППВ, підрозділів медичного забезпечення. Проте, все звести нанівець може відсутність чи недостатність сімейної підтримки в подоланні наслідків психотравми. З огляду на це, необхідно проводити роботу з сім'єю постраждалого, роз'яснюючи родичам ознаки посттравматичного стресового розладу (ПТСР), інформуючи про почуття та переживання їхньої близької людини, про бажані принципи поведінки членів сім'ї в цій ситуації. Слід поінформувати про тривалість протікання цього захворювання та можливі «флешбек-ефекти». Крім цього, доцільно у разі потреби з близькими родичами проводити психотерапевтичні сеанси, оскільки нерідко поведінка бійця може спричинити негативні зміни їх психоемоційного стану та поведінки.

На нашу думку, першим завданням психолога, який працює із сім'єю бійця, є переконання членів його родини в необхідності уважного та зацікавленого слухання того, що йому довелося пережити. Людині дуже важливо висловитися (ефект словесної терапії), особливо за моральної підтримки близьких, рідних людей. Родичам, близьким, сусідам слід пам'ятати, що

розпитувати бійця ні про що не потрібно. Рано чи пізно він заговорить сам. І тільки тоді доцільно його запитувати не «як було?», «а ти як?», «а інші як?», а – про його відчуття: що він відчував в той момент, що відчуває зараз? Це допоможе бійцю пережити ту травму і не отримати іншу.

Дуже важливо навчити членів сім'ї надавати психологічну допомогу постраждалому, спонукати його повернутися до звичайного, нормального життя. В зоні бойових дій частина мозку, яка відповідає за мислення, у людини блокується. Тому після повернення вона не відразу може переключитися на інший режим. Людина в такому стані не може зразу ж почати вирішувати якісь побутові питання чи аналізувати свій психологічний стан. Вона несвідомо переживає минуле і проєктує його на теперішній час. Бійці бояться флешбеків (раптових спогадів про війну), у них порушується сон, вони не можуть сконцентруватись, часто хочуть спати в одязі, підхоплюються уві сні тощо. Тому рідні повинні знати, що це природна реакція на ті навантаження, які зазнала його психіка. Задача родичів – не забороняти бійцю прожити цей період.

Знаходження поряд із бійцем, який виконував свої службові обов'язки з підвищеним ризиком для життя, потребує суттєвої витримки, терпіння та толерантності. Тому членів родини потрібно навчити проявляти увагу та терпимість до проблем рідної людини, до її психологічного дискомфорту, підвищеної роздратованості, можливого депресивного стану, оскільки це є наслідком психотравми (бойового стресу). Ці явища тимчасові, тому необхідно постраждалому допомогти їх подолати.

Недоречно бійця повертати в «це життя» побутовими дорученнями. Спочатку він повинен відгорювати, і тільки потім його доцільно залучати до вирішення сімейно-побутових проблем. Інакше є ризик «загнати» травму в середину. Процес горювання складається із декількох стадій – від заперечення до прийняття ситуації. І якщо він пройшов їх правильно, то на завершальній фазі почне сприймати ситуацію як ресурсну. Людина розуміє, що отримала цінний досвід, втрати загартували

його характер. Приходить розуміння, що повернути минуле неможна, проте можна пристосуватись до теперішнього і змінити майбутнє.

В цей період особливої уваги потребують діти. Зараз, як ніколи потрібна підтримка дітям, які теж мають свої тривоги відносно подій. Важливо вселяти впевненість своєю впевненістю та любов'ю. Дуже важливий тілесний дотик, прогладжування, обійми та відповіді на запитання, які задаватиме дитина, щоб після розмови дитина могла заспокоїтись. Важливо, щоб під час поновлення звичайних стосунків між чоловіком-бійцем та дружиною, вони не залишилися без необхідної уваги та турботи.

У підсумку хочемо зазначити, що робота психолога із сім'єю не обмежується розглянутими завданнями, проте повинна мати системний та комплексний характер. Тому тривалість та результативність цієї взаємодії залежить від підготовки й фаховості психолога, його вмотивованості та підтримки як з боку керівництва ОВС, так і державних органів в цілому.

Гуменюк О.Г., доцент кафедри філософії і соціально-гуманітарних наук Хмельницького університету управління і права, кандидат психологічних наук, доцент

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗНАТЬ З ЮРИДИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ В РОБОТІ З НЕПОВНОЛІТНІМИ ПРАВОПОРУШНИКАМИ

Юридична психологія за специфікою досліджуваних проблем і практичної спрямованості нерозривно пов'язана з юридичною наукою і юридичною практикою. У контексті розгляду актуальних завдань юридичної психології досить важливого значення набувають проблеми виникнення